

Slovo k povzbuzení na sobotu 20. února 2021, na sobotu po Popeleční středě
Biblická čtení: Iz 58,9b-14; Ž 86; Lk 5,27-32

Milé sestry, milí bratři,

v prvním čtení pokračujeme v četbě osmapadesáté kapitoly proroka Izaiáše, pasáže, která bývá zpravidla redakčně nadepisována „Pravý půst“, a to celkem příznačně. Je Bohem inspirovaným proroctvím, připomenutím, že nejvlastnější podstatou a hlavním cílem jakéhokoli skutečného postu, který se Hospodinu líbí, je naše obrácení, odvrácení se od zla, hříchu a vlastní sebestřednosti k Bohu, k poslušnosti jeho dobrým přikázáním a také k potřebám druhého člověka, tedy ke skutečné lásce k Bohu i člověku.

Prorocký text dnešního prvního čtení je tak krásný a jasný, že nejenže není potřeba, ale snad ani není možné k němu cokoli dodávat. «Přestaneš-li utlačovat, ukazovat prstem křivě mluvit, nasytíš-li svým chlebem hladového, ukojíš-li lačného, tehdy v temnotě vzejde tvé světlo... Hospodin tě stále povede... Budeš jako zavlažovaná zahrada, jako živé zřídlo, jehož voda nevysychá... Zastavíš-li svou nohu v sobotu,... nazveš-li sobotu svou rozkoší,... tu bude tvá radost v Hospodinu... Ano, Hospodinova ústa to řekla».

Stačí se do těchto prorockých, Bohem inspirovaných slov zaposlouchat a – jistě mimo mnohého dalšího – si jimi nechat znovu připomenout dva základní momenty, v čem se nejvíce projeví naše láska k Bohu a bližnímu: V soucitu s nouzí a potřebami druhého člověka, ať jsou jakékoli, a ve snaze mu nějak pomoci, prokázat konkrétní skutky milosrdenství, tělesného i duchovního, jsou-li jen trošku v našich silách. A ve slavení Hospodinových svátků, v projevech zbožnosti, pro nás především ve svěcení neděle, v jednom z nejzákladnějších projevů naší povinné úcty k Bohu, z lásky k němu. Těchto dvou oblastí, základních projevů našeho vztahu k lidem a k Bohu, zbožnosti a milosrdenství, by se měl dle Izaiášova proroctví týkat náš pravý půst, k nim by měl směřovat, milosrdenství a zbožnost by měly být jeho začátkem, obsahem i cílem.

Je jasné a ničím nezpochybnitelné, že prvním přikázáním je láska k Bohu a až druhým, byť s prvním stejně závažným, je láska k člověku. Izaiáš však ve svém „Pravém postu“ nejprve hovoří o projevech milosrdenství k člověku a pak teprve o projevech zbožnosti, o svěcení soboty, dne zasvěceného Hospodinu. Může to být náhoda, ale můžeme v tomto pořadí číst i něco Bohem vnuknutého, zvlášť pro pravý půst podstatného.

Je-li nejprve řeč o projevech milosrdenství k člověku, nám možná chce připomenout, že to, na čem se nejdříve a možná i nejzřejměji projeví skutečný stav našeho srdce, je vztah k bližním, které vidíme, kteří jsou kolem nás. Svatý Jan to ve svém prvním listě přeci říká docela jasně: «Řekne-li někdo „já miluji Boha“ a přitom nenávidí svého bratra, je lhář. Kdo nemiluje svého bratra, kterého vidí, nemůže milovat Boha, kterého nevidí». Protože naše srdce je jedno, na vztahu k bližním, které vidíme, se tak zrcadlí i náš vztah k Bohu.

A i když u Izaiáše čteme na jiných místech dokonce ještě mnohem silnější odsudky takové zbožnosti, která se stala jen formální a život neproměňující («Nepřinášejte už šalebné obětní dary, kouř kadidla je mi ohavností, i novoluní, dny odpočinku a svolaná shromáždění; ničemnost a slavnostní shromáždění, to nemohu vystát. Z duše nenávidím vaše novoluní a slavnosti, jsou mi jen na obtíž, jsem vyčerpan, když je musím snášet»), a i když jsme z jeho úst slyšeli i včera, že to ještě nemusí být vnímatelné projevy zbožnosti, respektive postu, na nichž by se náš vztah k Bohu skutečně projevil, přesto zbožnost k proměně srdce je nezbytná, naprosto nezbytná.

Ovšem právě skutečná zbožnost, která chce Boha vnímat, s Bohem se skutečně setkat, sklonit se před ním, Kristem se nechat zasáhnout a proměnit. To je smyslem i jakéhokoli našeho postního odříkání a sebezáporu. K tomu «pamatuj, abys den sváteční světil» jako Boží přikázání také vybízí.

Neděle, kterou už nejranější biblické křesťanství pochopilo jako nový den sváteční a začalo ji slavit místo soboty, je k tomu nejlepší příležitostí. Proto se neděle od nejranějších dob stala a ve všech dobách – i těch nejtěžších – zůstala pro křesťany dnem eucharistie, dnem bohoslužby, dnem setkání se Kristem, v eucharistii ze všech jeho přítomností tajemně nejpřítomnějším. Rezignovat na eucharistii znamená, by mohlo znamenat myslet si, že proměnu srdce a života zvládneme z vlastních sil. Ale to nejde.

Že to opravdu nejde, o tom svědčí nejen naše zkušenost, ale i dnešní evangelium: «Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní. Nepřišel jsem povolát spravedlivé, ale hříšníky» slyšíme z Kristových úst po povolání celníka Léviho (Matouše) a následném reptání farizeů a jejich žáků, že Ježíš «jí a pije s celníky a hříšníky». Jako nemocní vlastní slabostí a hříchem, jako celníci a hříšníci v mnoha ohledech a odstínech opravdu všichni potřebujeme Božího lékaře, Krista. Toho, který v mnoha formách, ale zvláště ve svátostech skryl svou léčivou přítomnost mezi námi.

Jsme stále ještě na začátku postu, zítřejší «první neděle postní je slavnostním vstupem do každoročního čtyřicetidenního postu», jak praví příslušná liturgická poznámka. Pokud jsme tak ještě neučinili, stojí za to si s Boží pomocí dát nějaké dobré předsevzetí, jak posilovat svůj vztah k bližním konkrétními skutky milosrdenství a svůj vztah k Bohu konkrétními skutky zbožnosti. Milosrdenství k lidem a pravá úcta k Bohu totiž nejsou jen projevem našeho již proměněného srdce, ale i cestou k jeho proměně. Proto ostatně celý biblický – nejen ten dnešní izaiášovský – apel ke skutkům lásky i zbožnosti...